

Závěrečná zpráva o působení lektorky/lektora

Akademický rok: 2013/2014

Destinace (země, město): Belgie, Gent

Jméno, příjmení: PhDr. Lenka Uchytlová

Lektorát českého jazyka na Filozofické fakultě vlámské univerzity v Gentu je součástí Institutu cizích jazyků a kultur. Čeština se vyučuje v rámci katedry slavistiky a studií Východní Evropy: www.slavistiek.ugent.be. Posluchači studují češtinu jako povinně volitelný předmět (druhý slovanský jazyk vedle ruštiny) od 2. ročníku bakalářského studia, přičemž mají na výběr z celkem 5 slovanských jazyků (čeština, polština, srbochorvatština, slovinština a bulharština). Studium trvá tři roky – Čeština I, Čeština II v rámci bakalářského studia a Čeština III v rámci magisterského studia – a je dotováno vždy 3 vyučovacími hodinami týdně po 75 minutách. Posluchači magisterského studia navštěvují navíc kurz textové analýzy.

Druhý akademický rok mého působení na tomto lektorátu začal velmi pozitivně – do začátečnického kurzu Čeština I se přihlásilo 8 studentů, což je vzhledem k výraznému úbytku posluchačů na slavistice v posledních deseti letech výrazný úspěch. Jejich počet v ročníku je průměrně 20 – 30, přičemž dříve to bylo číslo více než dvojnásobné.

Současná situace studentů češtiny v jednotlivých kurzech vypadala následovně:

Čeština I – 8 studentů, Čeština II – 3 studentky, Čeština III – 1 studentka

Jako základní výukový materiál v kurzu Čeština I používáme učebnici Lídy Holé Čeština krok za krokem I, Čeština krok za krokem II od téže autorky v kurzu Čeština II, vždy v kombinaci s učebnicí Communicative Czech od autorek Reškové a Pintarové. V magisterském kurzu jsem pracovala s učebnicí Čeština pro středně a více pokročilé autorky Jany Bischofové a kol., a dále s řadou literárních, publicistických a odborných autentických textů.

Výuka probíhá v učebně vybavené připojením na internet. Slavistická část knihovny bohužel byla prozatím přestěhována do provizorních prostor budovy Technicum, než bude stabilně umístěna do knihovny ústřední. Lektor má k dispozici standardní pracovnu vybavenou počítačem, kde jsou umístěny i učebnice a pomůcky z Programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí.

Kromě vlastní výuky promítám studentům české filmy s doplňujícím komentářem, příležitostně chodíme na různé kulturní akce, díky dostupnosti Bruselu je možné navštívit akce v Českém centru (společně jsme navštívili například Czech Street Party). Další filmy na DVD a různé publikace si mohou studenti kdykoli vypůjčit k samostudiu.

V říjnu 2013 se v rámci kurzu Literatura a kultura střední Evropy uskutečnila beseda s významným českým spisovatelem Ivanem Klírou, která měla obrovský úspěch. (Blíže jsem o eventu referovala v časopise

Krajiny češtiny č. 6). Akce byla realizována v rámci projektu na podporu bohemistiky v zahraničí, financovaného MZV ČR.

Výuka je celkově velmi intenzivní, velkou předností je, že studenti mají už za sebou rok studia ruštiny, řada z nich má slovanský původ a vesměs jsou zvyklí se na hodiny svědomitě připravovat. Dělají tudíž viditelné pokroky. Na konci školního roku posluchači skládají zkoušku, která má přísná kritéria a skládá se z více částí (několik průběžných testů, ústních a písemných, souhrnný závěrečný test a ústní zkouška), posluchači magisterského programu navíc odevzdávají obsáhlé portfolio k textové analýze. Náplň, úroveň výuky a náročnost zkoušek je koordinována s ostatními lektory a s nadřízeným, který informace předkládá akreditační komisi, jež schvaluje další existenci předmětu. Podle kritérií Společného evropského referenčního rámce pro jazyky by studenti měli v závěru studia dosáhnout minimálně úrovně B1. Je pro ně velmi motivující, že od letošního roku je možné skládat certifikované zkoušky podle SERR v Centru českých studií v Bruselu. S kolegy z ULB pravidelně spolupracují.

Posluchači mohou během studia využít možnosti pobytu na některé z českých univerzit (Praha, Olomouc) v rámci studia Erasmus, na základě bilaterální smlouvy mezi ČR a Vlámským ministerstvem školství jsou jim také poskytována měsíční stipendia na Letní školu slovanských studií. Je velmi potěšující, že tři studenti se v létě 2014 zúčastní měsíční Letní školy (Poděbrady, Brno, Olomouc) a jedna studentka stráví zimní semestr na UK v Praze v rámci Erasmu. Podle vyjádření konzulky, paní Hany Peškové, s níž intenzivně spolupracuji a která mezinárodní spolupráci koordinuje, je to velký úspěch, protože stipendia nebyla z vlámské strany v posledních letech téměř vůbec využívána.

Není bohužel jednoduché posluchače k pobytu v ČR přesvědčit, protože jsou značně vytíženi studiem, často při něm i pracují a navíc mají spoustu dalších možností zahraničních pobytů. O České republice stále panuje minimální povědomí a kromě toho je zatíženo řadou předsudků, takže vyučovat češtinu znamená i vyvíjet intenzivní motivační práci.

Studenti slavistiky v Gentu jsou velmi aktivní v rámci organizace Slavia, která v letošním roce oslavila 35. výročí založení. V jejím rámci pořádají různé akce, vydávají zpravodaj a využívají facebookovou stránku, jež se v současnosti stala téměř hlavní komunikační platformou posluchačů i značné části pracovníků slavistiky. K šíření informací o češtině a České republice jí hojně využívám i já, s jednoznačně pozitivním efektem.

Kolegiální atmosféra na katedře i celém Institutu je příjemná, úzce spolupracuji s polskou lektorkou, neboť jsme „na stejné lodi“ pokud jde o řešení různých problémů. I ostatní kolegové jsou milí a ochotní a často organizují různé společenské akce, které slouží k vzájemnému bližšímu poznání.

Příznivý vývoj ze začátku akademického roku téměř bohužel vzápětí zastínila velmi nepříjemná zpráva. Poté, co v září 2013 odešel do důchodu charismatický vedoucí katedry prof. Detrez, vyvinul děkanát na nové vedení tlak, aby se výběr tzv. 2. slovanského jazyka redukoval z pěti na tři nebo dokonce dva. Po různých diskuzích bylo rozhodnuto, že „obětována“ bude čeština a polština jako zástupci západní slavistiky. Důvodem je údajný fakt, že nikdo z profesorů se na západní slavistiku nespecializuje a nemůže ji tedy zastřešit. Těžištěm jejich činnosti je rusistika a balkanistika, a tímto směrem se má také ubírat příští vývoj katedry. Ve školním roce 2014/15 bude začátečnický kurz obou jazyků ještě otevřen, ale pouze v rámci bakalářského studia. Již inskribovaným studentům by však měla být zaručena možnost studium dokončit. Nadále zůstává v programu slovinština, již už léta hrozilo zrušení kvůli malému zájmu, nově bude do studijního curricula zařazena např. turečtina či novořečtina. Když pomyslíme na případné uplatnění absolventů v praxi, vyvolává zrušení výuky jazyků dvou ekonomicky nejsilnějších zemí tzv. Východní Evropy přinejmenším rozpaky. Zatímco polštinu je však možné nadále studovat dokonce jako hlavní obor na nejprestižnější vlámské univerzitě v Lovani, češtinu už žádá jiná vlámská univerzita ani vyšší odborná škola nenabízí. Argument, že se čeština studuje na Svobodné univerzitě v Bruselu, je velmi zavádějící, protože je nepravděpodobné, že by někdo z nizozemsky mluvících Flander studoval na frankofonní univerzitě. Belgie je jazykově a kulturně striktně rozdělená země a sjednotit ji dokáže na chvíli snad jen fotbal.

Další „Jobovou zvěstí“ byla informace o vypovězení spolupráce ze strany Vlámského ministerstva školství, které od školního roku 2015/16 už lektorát češtiny v Gentu nebude podporovat.

Jak bude univerzita řešit výuku v dobíhajících ročnících, není dosud známo. Jistě záleží na tom, kolik zájemců – začátečníků bude čeština v příštím roce mít. V každém případě bude tento bod předmětem jednání mezi děkanem Filozofické fakulty a českou stranou, reprezentovanou nedávno otevřeným honorárním konzulátem České republiky v Gentu.

Není tajemstvím, že někteří profesori studenty od volby češtiny (a polštiny) jako druhého jazyka nyní odrazují s tím, že je to „neperspektivní“. Jak frustrující je tato skutečnost pro lektora a jeho snahy, nemusím asi dodávat.

Uplynulý akademický rok hodnotím jako velmi náročný, hlavně po psychické stránce. Navzdory výrazným úspěchům (relativně vysoký počet studentů, zajímavé eventy, zájem o stipendia) jsem musela opakovaně čelit přílivovým vlnám nepříznivých okolností, kulminujících rozhodnutím o zrušení studia češtiny na Univerzitě v Gentu, které nepovažuji za zcela logické. Mým krédem v této nezáviděníhodné situaci je vytěžit ze situace to nejlepší a udělat ku prospěchu věci, co je v mých silách, což se mi asi podařilo, a hodlám v tom pokračovat i v příštím roce, na který připravujeme další hostující přednášku a zajímavé příležitosti pobytů pro studenty v České republice. Mám ovšem pocit, že jako lektorka už víc učinit nemohu. S ohledem na své dlouholeté zkušenosti a více než dvacetiletou lektorskou kariéru v zahraničí, konkrétně v různých zemích EU, považuji současné období pro tento obor v tomto teritoriu za přinejmenším velmi smutné.

V Gentu, 15. 07. 2014

PhDr. Lenka Uchytilová

Na závěr připojuji malou fotografickou retrospektivu uplynulého akademického roku.

